

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentaria Vetustissima & profundissima Super Canticvm Canticorum Salomonis Qvod Hebraice Dicitvr Sirhasirim

Wolbero <de Sancto Pantaleone>

Coloniae Agrippinae, 1630

Paranesis Authoris Epilogi loco ad sacras Virgines, quibus haec
Commentaria scripsit & inscripsit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10027

*Paranesis Authoris Epilogi loco ad sacras Virgines, quibus hæc Commentaria scripsit
& inscripsit.*

ECce dilectæ sorores, ut potuimus Vobis cantauimus, & quantum ille noster summus præceptor donauit, sub cuius disciplina omnes sunt, qui rectè & benè canendi scientiam quærunt. Sed quia rectè & benè canendi scientia triplici cõstat instrumento, videlicet *corde, ore, & opere*, contuincor peritus non esse Cantor. Ore quidem cantare possum, sed si reliqua duo defuerint, omnis meæ cantionis species corã Domino inanis erit: siquidem *corde & opere cantare*, potest Deo placere, etiam si non cantet ore; ore autem solummodò cantare, non etiam corde & opere, impossibile est Deo placere posse. Porro qui vult perfectam habere canendi scientiam, & summam ipsius cantionis nosse dignitatem, trium istorum oportet semper habere facultatem. Quam Apostolus se nosse & habere ostendens, *psallam*, inquit, *spiritu, psallam & mente*. Nam *spiritu psallere est*, & verba spiritualia memoriter proferre, quod est ore cantare; & ad opera spiritu concepta procedere, quod est opere cantare; *mente verò psallere est*, vitalem verborum sensum mente percipere, quod est corde cantare.

Rectè canendi scientia requirit triplex instrumentum.

1. Cor. 14

Quid sit psallere spiritu & mente

Dato autem instrumento ad rectè & benè canendi scientiam consequendam opus est, ut etiam sciamus, quid primò sit in canendo sciendum, & quale Canticum, ut perueniamus ad *Canticum Canticorum*. Primò quippe discere & cantare nos oportet Canticum illud nouum, de quo cantando hortatur nos Spiritus sanctus in psalmo; *Cantate*, inquit, *Domino Canticum nouum, laus eius in Ecclesia Sanctorum*. Si Relatiuorum qualitatem consideres, vbi dicitur *nouum*, consequitur ut & *vetus* sit. Sed primò videamus quid sit *vetus Canticum*, ut ex eius agnitione melius *nouum* intelligamus.

Vetus illud Canticum vetus homo Adam cantauit & docuit, sed *nouo Canticum* quod postea auditum est, valdè oppositum & contrarium, & eã distantia distans, quæ est inter mortificans & viuificans. Et quod est illud Canticum? nimirum illud, quo vetus ille homo factori suo reclamauit, & contra iustitiam & pietatem vociferatus est, videlicet superbia, inobedientia, & peccati sui excusatio. Iustum quippe fuit ut factori & rectori suo subditus esset, & obediret, miserum autè fuit, quod post culpam se non recogno-

Quale Canticum sciendum, ante Canticorum Canticum. Psa. 149.

Canticum vetus quod sit.

gnouit, neque de pietate Dei præsumpsit sed contemptor culpæ suæ pœnam in omnem suam posteritatem exul paradyfi transfudit. Huius Cantici flebilem tragœdiam multi quanto plus cantant, illius præsumptionem & negligentiam imitando, tantò maiorem impositionem mortis exsoluunt vindictam.

Canticum nouum quod sit.

Huic autem Cantico oppositum est illud nouum Canticum, Canticum pacis & lætitiæ, Canticum vitæ & iustitiæ, Canticum virtutis & salutis, quod præcinuit ille nouus homo, & non tantum simpliciter homo, sed Deus & homo huiusmodi nempe præcentore qui dixit, *discite à me quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris*, monemur nouum humilitatis cantare Canticum. Porro exemplo ipsius Domini, de quo dicit Apostolus, *Christus factus est obediens Deo Patri usq; ad mortem*, monemur suaue obedientiæ cantare Canticum. Ad vocem quoque eiusdem noui præcentoris qui dicit, *penitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum*, monemur non declinare cor nostrum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis; quia hæc est grauissima, imò miserrima vox veteris hominis impœnitentis, vox inquam veteris & dolore pleni Cantici: quin potius conuerso modo eiusmodi Cantici & in nouum mutato, laboriosam quidem quantum ad corpus, sed salubrem quantum ad animam, spiritus contribu-

Matth. II. *milis corde, & inuenietis requiem animabus vestris*, monemur nouum humilitatis cantare Canticum. Porro exemplo ipsius Domini, de quo dicit

Philip. 2. *Christus factus est obediens Deo Patri usq; ad mortem*, monemur suaue obedientiæ cantare Canticum. Ad vocem quoque eiusdem noui præcentoris qui dicit,

Matth. 4. *penitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum*, monemur non declinare cor nostrum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis; quia hæc est grauissima, imò miserrima vox veteris hominis impœnitentis,

Ps. 146. *excusandas excusationes in peccatis; quia hæc est grauissima, imò miserrima vox veteris hominis impœnitentis, vox inquam veteris & dolore pleni Cantici: quin potius conuerso modo eiusmodi Cantici & in nouum mutato, laboriosam quidem quantum ad corpus, sed salubrem quantum ad animam, spiritus contribu-*

lati melodiam, quatuor modorum genere, hoc est cōpunctione, confessione, satisfactione, perseuerantia. Deo concinamus, & in quatuor ipsorum modorum finalis videlicet cogitationem, locutionem, actionem, & consuetudinem, quotidie deponamus.

Siquidem, *vtriusq; Cantici*, hoc est Veteris & noui isti sunt finales, cogitatio, locutio, actio, & consuetudo, & secundum præcedentis speciem modi depositionem suscipiunt; siue & elegiacam quantum ad vetus, siue suauiem & musicam quantum ad nouum. Musica nempe depositio est, quæ fit rationabile vocum siue tonorum, coniunctione, dispositione, tenore, & hanc magis, imò semper suscipit nouum Canticum propter rationabilem motum mentis, bene & pulchrè canentis, & ad bonum finem cogitando, loquendo, agendo, consuetudo semper tendentis. E contra Elegiaca hæc, est tristis & misera depositio est, quæ fit irrationabili & inæquali motu mentis; & quia confusa est huiusmodi cantionis species, in suauiem & immitem depositionis generat qualitatem.

Finalis vtriusq; Cantici quinam.

Musica depositio canticum nono conuenit.

Veteri Cantico Elegiaca depositio conuenit.

Est ergo inter huiusmodi duo Cantica eadem distantia, quæ est inter vitam & mortem; quia vetus occidit, nouum autem viuificat. Et hoc à simili: Nam dicuntur quædam marinæ bestię, quæ syrenæ nuncupantur, quæ dum nauigantes dulcedine cantus sui alliciunt, & attra-

Distantia noui veterisq; Cantici.

Canticum vetus comparatur syrenis bestiis mirianis, & quare.

Oo hunt

hunc, subito incautos & negligentes submergunt: Hoc autem modo dum carnales quicquid in huius mundi pelago quasi nauigantes carnalis vitæ dulcedine & peccati delectatione tenentur, repente salutem animæ suæ negligentes, & conuerti per pœnitentiam nolentes ab immundis spiritibus ad æternam mortem rapiuntur. Et hic est veteris Cantici modus, quia à spiritu superbiæ & inobedienciæ inchoans, in æternæ damnationis barathrum, grauissimo & miserissimo cordis impœnitenti sono extremam deponit vocem.

Canticum nouum Dauidi Orpheæ & Amphioni comparatur.

3. Reg. 16.

Porro ex alia parte ea similitudo est, quæ nobis ostenditur ex diuina & humana scriptura. Ex diuina quidem qua scribitur *David cythara sua furorem Saulis mitigasse*: Ex humana vero qua scribitur *Orpheus cantu suo lenisse tygres & leones*; & *Amphion sono testudinis saxa mouisse*, quod significat noui Cantici hanc esse Virtutem, vt contra salutem suam furentes mitiget bestiales hominum mentes & dura mortalium corda, rationali verborum & sensuum motu, ad bonum viuendi modum, & rationabilem morum honestatem componat. Et iste est noui Cantici modus, qui à spiritu humilitatis & obedienciæ inchoans, in æternæ beatitudinis gaudium altissimo & lætissimo cordis innocentis siue pœnitentis sono vltimam deponit vocem.

Sicut ergo contraria sibi sunt, vi-

ta & mors, ita sibi contraria sunt vetus & nouum Canticum iuxta qualitates personarum quarum auctoritate vtrumquod; Canticum initium accipit & finem. *Veteris* siquidem *Cantici* author est Diabolus, *noui* vero *Cantici* author est Christus. Quocirca contempto Authore mortis, Authorem vitæ sequamur, cuius delectabilem & suauissimum sanctitatis concentum iugiter attendentes, ineptas syrenarum voces, hoc est, stultas malignorum spirituum persuasiones surda pertranseramus aure.

Veteris noui; Cantici quis sit Author.

Officina autem & mansiones, in quibus instrumenta huius noui & salubris Cantici parentur & seruantur, & in quibus ipsum Canticum audiamus & discamus, & cantandi consuetudine & exercitio perueniamus ad illud Canticum Cantorum, cuius suauitas & dulcedo nunquam deficiet, sunt *dilecta Domini tabernacula*, de quibus quondam diuinus ille, *qui dixit se auditorem sermonum Dei, & visionem Dei intuentem, qui cadit, & sic apertos habet oculos percunctatus est.*

Officinæ quæ sint, in quibus noui Cantici instrumenta parentur & seruentur.

Quam dilecta, inquit, *tabernacula tua Iacob, & tentoria tua Israel: vt valles nemorose, vt horti iuxta fluuios irrigui, vt tabernacula quæ fixit Dominus, quasi Cedri propter aquas: fluet aqua de situla eius, & semen illius erit in aquas multas.* Veri autem Israel ac spiritalis Iacob peregrinantis vel militantis in præsentis sæculo, tabernacula sunt Religiosi, & secundum

Num. 24. Quid per tabernacula Iacob & tentoria Israel significetur.

disci-

disciplinam Christi benè dispositi Ordines, videlicet Ordines coniugatorum, continentium, viduarum atq; Virginum secundum vtrumq; sexum. Hæc planè tabernacula singula in suo proposito pulchra sunt;

Et quam pulchra tabernacula, quam pulchra tentoria? Vt valles nemorose, vt horti iuxta fluuios irrigui. Ita similitudo ex alijs scripturæ locis perspicua est: siquidem in Isaia Dominus derelictæ quondam gentilitati, spiritalium virtutum merita tanquam deserto arbuta promittens, dabo, inquit, in solitudine cedrum & spinam myrtum & lignum oliuæ: pinnam in deserto abietem, vlmum & buxum simul, vt videant & sciant, & recogitent & intelligat pariter. Ergo pulchra tabernacula tv valles nemorose. Valles, propter humilitatem, nemorose propter diuersarum pulchritudinem virtutum.

In his enim tabernaculis Dei, hoc est professionibus sanctis, sunt Cedri, hoc est sancti fide & opere incorrupti & imputribiles, atq; odore virtutum redolentes: sunt spine verbo & exemplo alios compungentes, & ad bona opera prouocantes: sunt Myrtus proximorum tribulationes per compassionem verbo consolationis temperantes: sunt Oliuæ misericordiæ & pietatis actibus perfluentes: Sunt Abietes contemplationi virtute ad alta semper surgentes: sunt Vlmis quamuis seculares & minus fructificantes

alios tamen benè viuentes suis facultatibus sustentantes & adiuuantes: sunt Buxus quamuis ad alta virtutum non surgentes, neq; fructum facientes, parentum tamen fide semper viuentes. Sunt ergo hæc tabernacula Domini vt valles nemorose, quia hoc ex humili corde, actu quoq; & habitu infimo contrahunt, vt rantarum vberitate virtutum virescant atq; florescant.

Sunt etiam vt horti iuxta fluuios irrigui, sicut alibi dicitur. Et eris quasi hortus irriguus, & sicut fons aquarum cuius non deficient aqua. Et in eisdem Canticis. Hortus conclusus, fons signatus, fons hortorum, puteus aquarum viuentium, qua fluunt impetu de Libano. Ecce Tabernacula pulchra vt horti iuxta fluuios irrigui, quia ex humore spiritus sancti semper sunt viuentes & florentes sermone & actione, & assidua diuinorum præceptorum meditatione.

Sunt quoq; Cedri, propter aquas quod psalmista ostendit, qui cum dixisset, rigans montes de superioribus suis, & cætera, continuè subsequutus, saturabuntur: inquit, campi, & cedri Libani quas plantauit. Ergo pulchra Tabernacula vt Cedri propter aquas, id est, iuxta aquas videlicet in quibus passeres nidificant, quorum abundantiam cum sint diuites homines, pauperum supplet inopiam.

Igitur hæc Tabernacula sunt, Oo 2 natuſaus.

Esa. 41.

Tabernacula Iacob cur vallibus nemorosis comparata.

Qui spiritaliter significantur per Cedros.

Qui per spinas. Qui per Myrtum. Qui per lignum Oliuæ. Qui per Abietes. Qui per Vlmum.

Qui per Buxum.

Tabernacula Iacob cur hortis irriguis assimilentur. Esa. 58. Cant. 4.

Tabernacula Iacob cur Cedris iuxta aquas similia.

Cur dicantur Tabernacula que fixit Dominus.

vt Tabernacula qua fixit Dominus, quia omnis ista eorum pulchritudo, ornatus & compositio, opus est Dei omnipotentis, sua gratia illa collocantis, promouentis, decorantis & sustentantis.

Fluet aqua de situla eius, & semen eius erit in aquas multas. Quæ est situla eius? imo, quæ est Aqua eius? & cuius eius? nimirum veri Iacob, hoc est supplantatoris; siue Veri Israel, hoc est mentis Dominum videntis, quorum nonnulli in his tabernaculis hoc est professionibus habitant. Cuius situla est Christus, de quo hauritur Aqua, id est sancta scriptura. Per eum quippe sancta scriptura aperitur, imo ab illo sitis excitatur, vt hæc aqua desideretur, ab illo sensus aperitur, vt scripturæ intelligantur. Fluet ergo aqua de situla eius, id est vera manabit intelligentia scripturarum de Christo eius. Quid deinde? Et semen eius erit in aquas multas. Quod est Aqua de situla eius, hoc est multitudo aquarum de semine illius. Nam semen illius semen patris eius Abrahæ, illius videlicet, qui vere Pater excelsus, siue pater multarum gentium, Christus est.

Hoc semen illius erit in aquas multas, id est, hoc semen fundit aquas multas. Bibendo experti sumus, quod vere in aquas multas sit semē illius. Qui in me credit, inquit, flumina de ventre eius fluēt aqua viua. Itē, qui biberit ex aqua, quā ego dabo ei, non sitiet in æternum, sed aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vi-

tam æternam: Hoc inquam gratia eius bibendo experti sumus. Ecce enim de hac situla, quæ est Christus ipse, multa sancti Spiritus in vna Ecclesia dona percepimus, multa & largissima scripturarum, fluenta possidemus.

Igitur in his Tabernaculis Domini nouum illud semper resonat Canticum quod cantant horum Tabernaculorum habitatores septem vocum differentijs, regente canticum spiritu sancto sua septiformi gratia, videlicet sapientia & intellectu, consilio & fortitudine, scientia & pietate, atq; timore Domini. Porro ex his septem vocum differentijs, diuersæ fiunt beatitudines quasi octo modorum species; videlicet humilitas, mansuetudo, luctus siue tristitia secundum Dominum, pax, misericordia, munditia, iustitiæ appetitus, patientia. Et iste canticus; siue laus Dei non est nisi in Ecclesia sanctorum, quia quod sancti sunt, & quod sciunt & possunt hoc vnde sancti sunt, Dei solius gratiæ munus est. Et tales quotidie exeūtes de Ægypto huius mundi, contemptu propriæ voluntatis tenentes cytharas Dei, hoc est carnis mortificationem, non solum cantant Canticum nouum, sed & Canticum Canticorum: quia hoc modo ad illam ineffabilem Dei charitatem proficiunt, quæ est virtus virtutum, & ex qua procedit, & in qua continetur omnium Virtutum plenitudo.

Vos itaq; dilectæ sorores quia Taber-

Vos

Septem
vorum dif-
ferentia,
quibus no-
uum Can-
ticum dici-
tur
7. sunt do-
na S. spiri-
tus.

Charitas
Virtutum
Virtus est
& plenitudo.

Tabernaculis
Dei habitatis, hoc nouum semper concin-
nite Canticum, humilitate, castitate,
patientia, obedientia, carnis mortifica-
tione, Dei & proximi dilectione: canta-
biles vobis sint iustificationes Domini
in loco peregrinationis vestre; vt quan-
doq; de Aegypto huius seculi exeuntes, &

ad terram promissionis peruenientes atq; I. Cor. 2.
bonis ipsius terra, qua nec oculus vidit, Esa. 64.
nec auris audiuit, nec in cor hominis as-
cēdit, eternaliter perfruētes, cū omni sua-
uitate & dulcedine sine intermissione
cantetis, non solum Canticum nouum,
sed & Canticum Canticorum,
per omnia secula seculorum. Amen.

*Finis Commentariorum super Canticum Cantico-
rum Salomonis.*

Ad maiorem Dei gloriam.

00 3

INDEX